

V Bruseli 21. 8. 2015
COM(2015) 406 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Výročná správa o politike Európskej únie v oblasti humanitárnej pomoci a v oblasti
civilnej ochrany a o vykonávaní týchto politík v roku 2014**

Obsah

Úvod	3
Hlavné body.....	3
Globálny kontext	4
Pokračujúci nárast humanitárnych kríz	5
Porušovanie medzinárodného humanitárneho práva.....	5
Operácie humanitárnej pomoci.....	6
Pripravenosť na katastrofy a odolnosť voči nim.....	10
Iniciatíva EÚ „Deti mieru“	11
Odkaz na ďalšie nástroje EÚ.....	11
Operácie civilnej ochrany	12
Finančné a ľudské zdroje.....	14
Dohoda o rámcovom partnerstve	17
Politika humanitárnej pomoci a civilnej ochrany	18
Záver.....	22
Dodatočné informácie a zdroje	22

ÚVOD

V tejto správe sa uvádzajú hlavné činnosti Komisie a výsledky politiky v roku 2014 v oblasti humanitárnej pomoci a civilnej ochrany, ako sa vykonávajú prostredníctvom Generálneho riaditeľstva pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu (GR ECHO).

Pán Stylianides nahradil 1. novembra 2014 **pani Georgievovú** ako komisár pre humanitárnu pomoc a krízové riadenie s mandátom poskytovať pomoc na zmiernenie humanitárnych kríz na celom svete a podporovať spoluprácu medzi európskymi orgánmi civilnej ochrany v reakcii na prírodné katastrofy alebo katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou v Európe a mimo nej¹. GR ECHO, ktorého poslaním je pomáhať zachraňovať a chrániť život, predchádzať ľudskému utrpeniu a zmiernovať ho, ako aj zabezpečovať integritu a ľudskú dôstojnosť obyvateľstva postihnutého krízou, plní svoju úlohu prostredníctvom humanitárnej pomoci a operácií civilnej ochrany.

Komisia prostredníctvom GR ECHO mobilizuje pomoc pre ľudí v núdzi na celom svete. Táto pomoc je základným prejavom európskej solidarity založenej na článkoch 196 a 214 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ, právneho základu EÚ pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu).

Humanitárna pomoc EÚ je životne dôležitá pre spoločnosti a obeť nových, opakujúcich sa a dlhotrvajúcich kríz. Umožňuje im lepšie sa pripraviť na budúce núdzové situácie. Dopĺňajúce sa operácie **civilnej ochrany** ponúkajú okamžitú podporu v podobe tímov expertov, záchranného vybavenia a monitorovania vývoja katastrof v reálnom čase v EÚ a mimo nej. V prípade katastrofy môže rýchly a účinný zásah medzinárodného spoločenstva rozhodovať o živote a smrti. EÚ a jej členské štáty v roku 2014 prijali výzvu na riešenie hlavných potrieb a naďalej poskytovali významnú časť celkového počtu nahlásených medzinárodných humanitárnych zásahov².

HLAVNÉ BODY

Pomocou svojich nástrojov humanitárnej pomoci a civilnej ochrany poskytla EÚ v roku 2014 značnú núdzovú pomoc na základe potrieb v **celkovej výške 1 273 miliónov EUR**:³

- EÚ a jej členské štáty boli **najväčšími medzinárodnými poskytovateľmi pomoci** a zohrávali vedúcu úlohu v reakcii na všetky veľké krízy na celom svete, najmä v Sýrii, Iraku, Južnom Sudáne, Stredoafrickej republike a na Ukrajine, ako aj v rámci krízy súvisiacej s epidémiou eboly.
- Pomoc bola poskytnutá približne **121 miliónom ľudí** postihnutých prírodnými katastrofami alebo katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou, alebo pretrvávajúcimi krízami.
- Humanitárna pomoc bola poskytnutá najzraniteľnejším ľuďom vo viac ako **80 krajinách**.

¹ Pokiaľ ide o vonkajší rozmer, komisár svojou činnosťou prispieva k práci vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredsedníčku Komisie, ktorá je zodpovedná za riadenie a koordináciu činnosti všetkých komisárov v oblasti vonkajších vzťahov. Pri tomto prístupe sa plne zohľadňuje osobitný spôsob práce humanitárnej pomoci, ktorá sa musí poskytovať v súlade s humanitárnymi zásadami a medzinárodným humanitárnym právom, a to výlučne na základe potrieb postihnutého obyvateľstva a v súlade s Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci.

² Podľa údajov z databázy Oddelenia sledovania finančných tokov (FTS) Úradu Spojených národov pre koordináciu humanitárnych záležitostí (UNOCHA); <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=home>.

³ 1 225 miliónov EUR na humanitárnu pomoc a 48 miliónov EUR na civilnú ochranu (28 miliónov EUR v EÚ; 20 miliónov EUR mimo EÚ).

- Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie (ERCC) s nepretržitou prevádzkou funguje ako centrum Komisie pre systém reakcie na krízu v rámci EÚ a mimo nej, ak je to možné. Centrum ERCC je takisto prvý vstupný bod akejkoľvek žiadosti o pomoc na základe doložky o solidarite.
- **Konflikt v Sýrii** pokračoval v rovnakej miere už štvrtý rok a stále predstavuje najväčšiu humanitárnu a bezpečnostnú krízu na svete. Humanitárna reakcia na túto zložitú krízu naďalej výrazne zaťažuje rozpočty na pomoc. EÚ s cieľom pomôcť najviac zasiahnutým osobám uvoľnila pomoc vo výške viac ako 3 mld. EUR, vďaka čomu sa Európa stala najväčším poskytovateľom pomoci.
- Na úrovni EÚ sa vynaložilo mimoriadne úsilie na riešenie vážnej **epidémie eboly** v západnej Afrike. Komisia bola jedným z prvých medzinárodných darcov, ktorí v marci reagovali na vznikajúcu krízu, a prostredníctvom rôznych nástrojov prispela sumou viac ako 414 mil. EUR v podobe priamej pomoci krajinám a lekárskeho výskumu, čím sa celková výška príspevku EÚ v roku 2014 vyšplhala na 1,2 mld. EUR. Európska rada v októbri vymenovala komisára Stylianidesa za koordinátora reakcie EÚ na epidémiu eboly s cieľom posilniť európsku reakciu.
- Prvé **Fórum EÚ o zvyšovaní odolnosti**, ktoré 28. apríla spoločne usporiadali GR ECHO a Generálne riaditeľstvo Komisie pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj (GR DEVCO), prilákalo viac ako 160 účastníkov z rôznych organizácií a oblastí. Komisia preukázala silný medzinárodný záväzok posilniť odolnosť, opätovne potvrdila platnosť tematického politického smerovania a poskytla usmernenia týkajúce sa spôsobov ďalšieho posilnenia odolnosti.
- V roku 2014 bola založená **iniciatíva EÚ Deti mieru** s financovaním vo výške 6,7 mil. EUR, ktorá pomáha 155 000 deťom.
- Prostredníctvom **nariadenia o dobrovoľníkoch pomoci EÚ**⁴ prijatého 3. apríla sa podporí humanitárna činnosť a vytvoria sa príležitosti pre 18 000 ľudí, aby mohli vykonávať dobrovoľnícku činnosť v rámci operácií na celom svete do roku 2020.
- Novým vykonávacím právnym predpisom **o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany** prijatým⁵ na konci roka 2013 sa zaviedli nové prvky, ako napríklad dobrovoľné zoskupenie, dodatočné kapacity, poradné misie a partnerské preskúmania. Prístup k mnohým činnostiam budú mať okrem súčasných účastníkov mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany aj kandidátske krajiny a krajiny európskeho susedstva.
- V roku 2014 bol mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany aktivovaný **30-krát**, najmä v reakcii na prírodné katastrofy, ale aj na katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou (občianske nepokoje, konflikty, ropné znečistenie a výskyt nehôd).

GLOBÁLNY KONTEXT

Globálny trend je jasný: počet humanitárnych problémov rastie a sú čoraz zložitejšie. Rastúca zraniteľnosť určitých populácií vedie k vzniku vážnych humanitárnych katastrof. Zvyšuje sa počet miestnych vnútorných konfliktov, od asymetrického terorizmu až po konvenčné vojny, ktoré majú v mnohých prípadoch ideologický základ.

Pokračujúci nárast humanitárnych kríz

Rovnako ako v minulých rokoch, aj rok 2014 sa niesol v znamení pokračujúceho nárastu humanitárnych kríz vrátane nezvyčajne vysokého počtu (štyroch) krízových situácií „úrovne 3“ (najvyššej úrovne v rámci systému hodnotenia kríz v Organizácii Spojených

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 375/2014 z 3. apríla 2014, ktorým sa zakladá Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc („iniciatíva Dobrovoľníci pomoci EÚ“) (Ú. v. EÚ L 122, 24.4.2014, s. 1).

⁵ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1313/2013/EÚ zo 17. decembra 2013 o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 924).

národov), a to v Sýrii, Južnom Sudáne, Stredoafrickej republike a v Iraku. Na celom svete pokračujú ozbrojené konflikty a útoky na civilistov, pričom prírodné katastrofy sa vyskytujú čoraz častejšie a sú čoraz intenzívnejšie. Počet ľudí, ktorí trpia v dôsledku konfliktov a presídlenia alebo pre nedostatok najzákladnejších potrieb, ako sú potraviny, voda, zdravotná starostlivosť a príbytok, sa neustále zvyšuje. Zatiaľ čo katastrofy často postihujú najchudobnejšie časti sveta, v EÚ a jej susedstve sa tiež vyskytli určité konflikty a núdzové situácie. Pretrvávajúce krízy sú takisto znepokojujúcim trendom na celom svete. Potreby výrazne prevažujú zdroje a poskytovanie humanitárnej pomoci a civilnej ochrany je čoraz zložitejšie. Rozsiahle práce vykonávané zo strany EÚ a jej členských štátov v roku 2014 mali veľký vplyv na životy ľudí.

V priebehu roka zahynulo v dôsledku **290 prírodných katastrof** približne 16 000 ľudí a ich následky postihli viac ako 100 miliónov ľudí na celom svete⁶. Hydrologické udalosti, ako napríklad povodne a zosuvy pôdy, sú zodpovedné za viac ako polovicu úmrtí. Zo 100 miliónov ľudí bolo 34 % postihnutých povodňami a 39 % suchom.

Zmena klímy je spolu s rastom populácie a modelmi hospodárskeho rozvoja jednou z hlavných príčin čoraz častejšieho výskytu udalostí súvisiacich s klímou. Rozvojom sídiel v oblastiach postihnutých zemetrasením, v záplavových a iných vysokorizikových oblastiach sa zvýšila pravdepodobnosť premeny rutinného nebezpečenstva na veľkú katastrofu, ktorá postihuje mnohých ľudí.

Porušovanie medzinárodného humanitárneho práva

Ozbrojené konflikty sú naďalej hlavnou príčinou humanitárnych katastrof spôsobených ľudskou činnosťou. Civilné obyvateľstvo je čoraz viac vystavené násiliu a utrpeniu. Medzinárodné humanitárne právo a jeho zásady sa často nedodržiavajú.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch čelia humanitárne organizácie čoraz väčším problémom pri získavaní prístupu k ľuďom v najväčšej núdzi. Takéto **obmedzenia prístupu** boli najrozšírenejšie v oblastiach konfliktu a/alebo v dôsledku neexistencie právneho štátu.

Celková situácia a pracovné prostredie pre humanitárnych pracovníkov sa naďalej zhoršovali, a to najmä v Sýrii, Afganistane, Jemene a na Ukrajine. V ďalších krajinách, najmä v Somálsku, Nigérii, Stredoafrickej republike a Južnom Sudáne, pretrváva nestabilná bezpečnostná situácia. V mnohých zónach konfliktu, ako napríklad v Somálsku a Sýrii, boli humanitárni pracovníci svedkami mimoriadne brutálnych metód vedenia vojny vrátane útokov na civilné obyvateľstvo a používania sexuálneho násillia ako zbrane.

Kľúčovou výzvou, ktorej čelil systém humanitárnej pomoci v posledných rokoch, bol čoraz väčší rozdiel medzi rastúcim počtom ľudí v núdzi a **nedostatkom zdrojov** na ich podporu. OSN spustila v roku 2014 konsolidovanú finančnú zbierku v hodnote 18 miliárd USD⁷ na humanitárne potreby, pričom išlo o nezvyčajnú sumu, sčasti z dôvodu rastúcich nákladov na reakciu, dlhotrvajúceho vplyvu konfliktov a prehlbujúcej sa ekologickej citlivosti v niektorých častiach sveta.

Väčšie výzvy si vyžadujú, aby darcovia reagovali na katastrofy účinnejším spôsobom a lepšie využívali svoje obmedzené zdroje. V prípade Komisie to znamená:

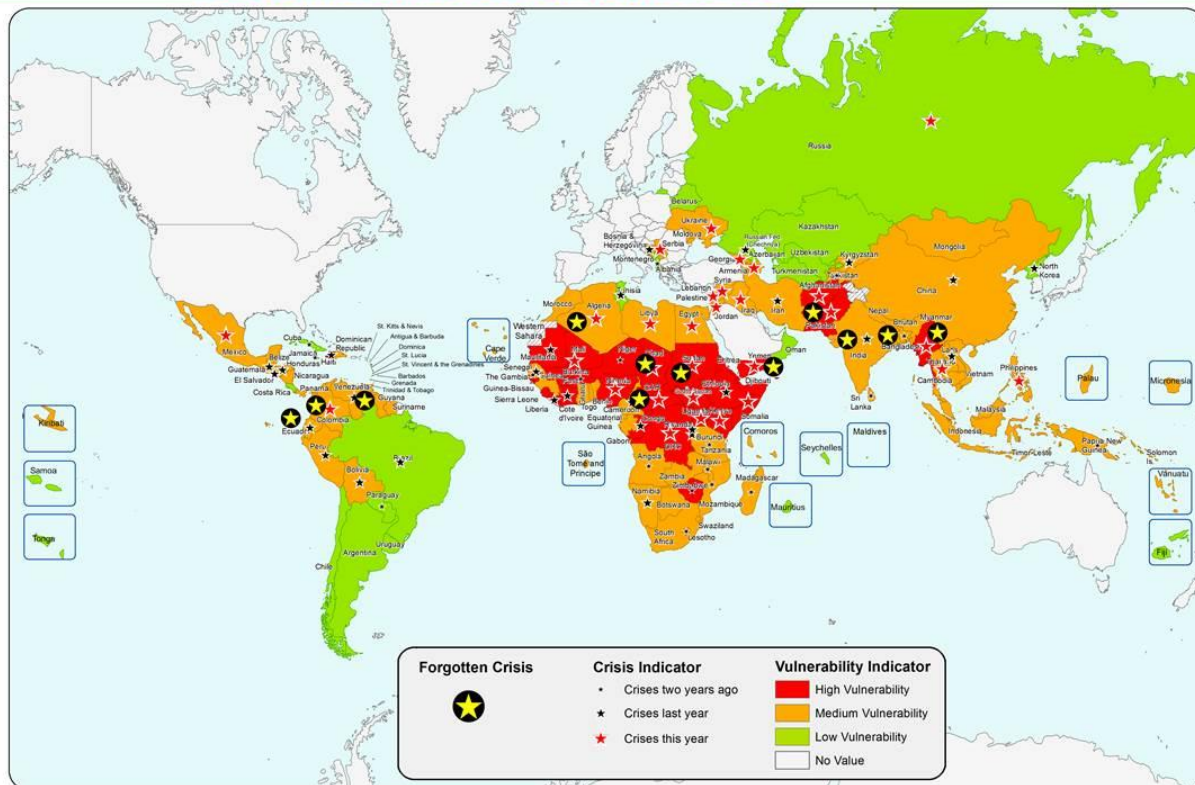
- identifikovať **zvyšovanie efektívnosti** pri práci s jej partnermi,

⁶ Zo štatistík uverejnených Centrom pre výskum príčin vzniku katastrof (CRED) a Úradom OSN pre znižovanie rizika katastrof (UNISDR); www.unisdr.org. www.unisdr.org.

⁷ Databáza FTS (pozri poznámku pod čiarou č. 2).

- naďalej zohrávať **ústrednú koordinačnú úlohu** s humanitárnymi aktérmi na celom svete a
- hľadať inovačné možnosti financovania.

GLOBAL VULNERABILITY AND CRISIS ASSESSMENT & FORGOTTEN CRISIS ASSESSMENT 2014

© European Union, 2014. Map produced by JRC-EC. The boundaries and the names shown on this map do not imply official endorsement or acceptance by the European Union.

OPERÁCIE HUMANITÁRNEJ POMOCI

Cieľom GR ECHO je zachraňovať a chrániť život, predchádzať ľudskému utrpeniu a zmierňovať ho, ako aj zabezpečovať integritu a dôstojnosť obyvateľstva postihnutého prírodnými katastrofami a krízami spôsobenými ľudskou činnosťou (pozri článok 214 ZFEÚ, **nariadenie o humanitárnej pomoci**⁸ a **Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci**)⁹.

Komisia uľahčuje koordináciu s členskými štátmi a medzi nimi s cieľom zabezpečiť komplementárnosť a efektívne poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ.¹⁰ Celkovou prioritou je maximalizovať vplyv pomoci EÚ pre ľudí v núdzi a zaistiť, že sa vždy poskytuje v súlade s medzinárodným humanitárnym právom. EÚ vždy presadzuje **humanitárne zásady** neustrannosti, neutrality, ľudskosti a nezávislosti a poskytuje pomoc najzraniteľnejším ľuďom bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, náboženské vyznanie, pohlavie, etnický pôvod alebo politickú príslušnosť.

⁸ Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci (Ú. v. ES L 163, 2.7.1996, s. 1).

⁹ Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie – Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci (Ú. v. EÚ C 25, 30.1.2008, s. 1), v ktorom sa stanovuje spoločná vízia na zlepšenie súdržnosti, efektívnosti a kvality humanitárnej reakcie EÚ.

¹⁰ Článok 214 ods. 6 ZFEÚ.

Reakcie EÚ na krízové situácie sa v roku 2014 tak ako vždy riadili potrebami a boli prispôsobené špecifickým okolnostiam. Pomoc sa poskytovala v rôznych formách a v rôznych sektoroch vrátane zdravotníctva (napr. psychologická podpora, financovanie kliník), ochrany (napr. činnosti zamerané na obeť sexuálneho násillia), potravinovej a nepotravinovej pomoci, prístrešia, vody a sanitácie, rekonštrukcie a obnovy.

EÚ naďalej podporovala humanitárne operácie v reakcii na niekoľko **kríz spôsobených ľudskou činnosťou**, z ktorých mnohé sú čoraz zdlhavesšie a zložitejšie:

- **Sýrsky konflikt** pretrváva už štvrtý rok a stále predstavuje najväčšiu humanitárnu a bezpečnostnú krízu na svete. V dôsledku bojov prišli o život desiatky tisíce ľudí. Polovica obyvateľstva bola nútená opustiť svoje domovy, pričom viac ako 3,8 milióna ľudí hľadá útočisko v susedných krajinách. Popri materiálnej pomoci poskytovanej prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany ponúkla EÚ viac ako 3 miliardy EUR na pomoc ľuďom v núdzi. Na podporu ľudí, ktorí potrebujú humanitárnu pomoc v Sýrii, ako aj miliónov sýrskych utečencov a ich hostiteľských komunít v tomto regióne sa vynaložilo približne 12,2 miliónov EUR. Pomoc EÚ sa vynaložila na financovanie núdzovej zdravotníckej pomoci, ochrany, potravinovej a výživovej pomoci, zásobovania vodou, sanitácie a hygienických služieb, zabezpečovania prístrešia a logistických služieb.
http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit
- Obyvatelia **Iraku** pociťujú dôsledky zhoršujúcej sa bezpečnostnej situácie v krajine. Stupňovanie násillia v roku 2014 malo dramatický dosah na humanitárnu situáciu, pričom v priebehu roka bolo vysídlených viac ako dva milióny ľudí. Vysídlené osoby v niektorých častiach regiónu uviazli medzi frontovými líniami, takže sa k nim nemôže dostať pomoc. V Iraku sa okrem toho nachádza takmer štvrt milióna utečencov, ktorí utiekli pred bojmi v susednej Sýrii. EÚ rozšírila svoje operácie a zvýšila svoj rozpočet na humanitárnu pomoc na 163 miliónov EUR, aby uspokojila potreby najzraniteľnejších skupín. V roku 2014 EÚ pomohla pri poskytovaní základnej zdravotnej starostlivosti, potravín, základného prístrešia, zásobovania vodou, sanitácie a ochrany, pričom poskytla humanitárnu a materiálnu pomoc, ako sú potraviny a iné súrne dodávky prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany.
http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/iraq_en.pdf#view=fit
- Ďalšou problematickou oblasťou z hľadiska humanitárnej pomoci je **Stredoafrická republika**, ktorú sužujú nepokoje, neistota a politická nestabilita. Vzhľadom na smrtiacu kombináciu násillia medzi spoločenstvami, častého výskytu prírodných katastrof a celkovej labilnosti štátnych inštitúcií potrebuje viac ako polovica zo 4,6 milióna obyvateľov humanitárnu pomoc. EÚ sa neúnavne usilovala upriamiť medzinárodnú pozornosť na túto krízu v Stredoafrickej republike a jej vplyv na susediace krajiny. EÚ ako najväčší poskytovateľ pomoci, ktorá v tejto krajine zachraňuje životy, poskytla v roku 2014 vyše 128 miliónov EUR na humanitárnu intervenciu, z čoho Komisia od decembra 2013 vyčlenila 55 miliónov EUR vrátane 14 miliónov EUR pre stredoafrických utečencov v susedných krajinách. Komisia okrem toho opakovane vytvárala letecké mosty na prepravu pomocného personálu a humanitárneho materiálu do Stredoafrickej republiky.
http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/car_en.pdf#view=fit
- **Južný Sudán**, ktorý je najmladšou a jednou z najchudobnejších krajín na svete, zaznamenal nárast vnútorného napätia a bojov. Najmenej 10 000 ľudí prišlo o život odvtedy, ako politický konflikt v krajine na konci roka 2013 prepukol do násillností. Takmer dva milióny mužov, žien a detí utiekli zo svojich domovov, spomedzi ktorých približne 470 000 hľadálo útočisko v susedných krajinách. Konflikt znásobil humanitárne potreby. Do konca roka 2014 dostalo v Južnom Sudáne humanitárnu pomoc 3,8 milióna ľudí vrátane viac ako 245 000 utečencov. V roku 2014 Komisia v reakcii na krízu prispela na humanitárnu pomoc sumou viac ako 110 miliónov EUR

. Celková pomoc EÚ (vrátane členských štátov) predstavovala viac ako 267 miliónov EUR. Humanitárni experti EÚ majú v regióne stále sídlo, úzko spolupracujú s humanitárnymi organizáciami a monitorujú efektívne využívanie fondov EÚ so zreteľom na humanitárne potreby.

http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/south-sudan_en.pdf#view=fit

Pre tieto núdzové situácie „úrovne 3“, ako aj z dôvodu dlhotrvajúcich kríz spôsobených konfliktom, násilím a prírodnými katastrofami vrátane sucha a záplav sú na celom svete milióny ľudí, ktorí potrebujú humanitárnu pomoc. V roku 2014 financovala EÚ operácie v reakcii na mnoho **nových alebo dlhotrvajúcich núdzových situácií**:

- Do konca roka 2014 viedol konflikt na **východnej Ukrajine** k vysídleniu viac ako 600 000 ľudí a rastúcim humanitárnym potrebám. Komisia zdvojnásobila svoje úsilie s cieľom aktívne reagovať na túto krízu. Svoju pomoc zvýšila dvakrát, z počiatočného 2,5 mil. EUR v rámci núdzového rozhodnutia prijatého začiatkom augusta 2014 na celkovú sumu vo výške 11,05 mil. EUR. Okrem toho bol niekoľkokrát aktivovaný mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany na uľahčenie prepravy materiálnej pomoci z členských štátov.
http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/ukraine_en.pdf#view=fit
- V novembri 2013 zasiahol **Filipíny** tajfún Haiyan, jedna z najhorších prírodných katastrof za posledné roky. Obyvateľstvo stále ovplyvňujú jeho dôsledky. Ešte niekoľko mesiacov po tom, ako búrka zasiahla krajinu, pričom pri nej zahynulo viac ako 6 200 ľudí a v jej dôsledku museli vysídliť viac ako štyri milióny ľudí, sa ľudia snažili znovu vybudovať svoje domovy a živobytia. EÚ pomohla viac než 1,2 miliónom ľudí prostredníctvom humanitárnej pomoci vo výške viac ako 180 miliónov EUR, v rámci ktorej prispela k zabezpečeniu prístrešia, potravín, čistej vody a sanitácie. Podporila miestne obyvateľstvo v jeho úsilí o obnovu a lepšiu prípravu na budúce prírodné katastrofy. Centrum ERCC zohralo vedúcu úlohu pri koordinácii, výmene informácií, hodnotení potrieb, zavádzaní odborných znalostí a poskytovaní humanitárnej pomoci EÚ a pomoci v oblasti civilnej ochrany.
http://ec.europa.eu/echo/where/asia-and-oceania/philippines_en
- **V západnej Afrike** prišlo pri najväčšej zaznamenanej epidémii **eboly** o život takmer 8 000 ľudí. Dotknuté krajiny a humanitárne organizácie v snahe kontrolovať šírenie tejto choroby čelili zložitým problémom vrátane vysokej miery infikovania u zdravotníckeho personálu, nedostatku zdravotníckych zariadení, rastúcej potravinovej neistoty a obmedzeného prístupu k bezpečnej pitnej vode a sanitácii. Komisia bola medzi prvými medzinárodnými darcami, ktorí v marci reagovali na vznikajúcu krízu. Vďaka prostriedkom vo výške takmer 140 mil. EUR a ďalším 100 mil. EUR z farmaceutického priemyslu Komisia urýchlene pridělila finančné prostriedky na 13 výskumných projektov týkajúcich sa potenciálnej liečby, vakcín a diagnostických testov, prostredníctvom mimoriadneho postupu v rámci programu Horizont 2020 a výzvy Ebola+ v rámci iniciatívy pre inovačné lieky. Globálna výskumná spolupráca pre pripravenosť v prípade infekčných chorôb, GloPID-R¹¹, bola tiež financovaná Komisiou a inými financovateľmi v oblasti výskumu pripravenosti. Komisia poskytla krajinám spolu viac ako 414 mil. EUR v podobe priamej pomoci a lekárskeho výskumu, takže celkový príspevok EÚ predstavuje viac ako 1,2 mld. EUR. Z finančných prostriedkov sa podporili záchranné práce humanitárnych partnerov, umožnilo sa nasadenie zdravotníckeho personálu a mobilných laboratórií a poskytla sa rozpočtová podpora systémov zdravotnej starostlivosti v postihnutých krajinách. EÚ poskytla rozhodujúcu logistickú podporu na zabezpečenie rýchlej prepravy vybavenia a expertov do regiónu prostredníctvom

¹¹

GloPID-R je sieť organizácií financovania výskumu v oblasti výskumu pripravenosti na infekčné choroby. Jej hlavným cieľom je zabezpečiť napredovanie výskumu prostredníctvom koordinovanej núdzovej reakcie (do 48 hodín) v prípade významnej novej alebo vracajúcej sa epidémie.

leteckej alebo námornej dopravy. Centrum ERCC poskytlo platformu na koordináciu európskej pomoci pre región (pre doplňujúce informácie pozri oddiel o operáciách civilnej ochrany). Pracovná skupina na boj proti ebrole sa schádzala každý deň, čo umožnilo členským štátom EÚ, orgánom, službám, medzinárodným organizáciám a ďalším kľúčovým partnerom vymieňať si informácie a koordinovať ich činnosť. GR ECHO tiež zriadilo európsky systém zdravotníckeho odsunu pre medzinárodných humanitárnych pracovníkov a uľahčilo poskytovanie podstatnej materiálnej pomoci oblastiam postihnutých ebolou od štátov mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany.

http://ec.europa.eu/echo/ebola-in-west-africa_en

Okrem toho sa EÚ počas roku 2014 naďalej zameriavala na svetové „**zabudnuté krízy**“, pričom pridela 17 % svojich pôvodných finančných prostriedkov na pomoc ľuďom postihnutým pretrvávajúcimi katastrofami, ktoré často unikajú pozornosti medzinárodného spoločenstva, ako napríklad:

- Alžírsko – západosaharská utečenecká kríza,
- Bangladéš – rohingyjská utečenecká kríza v horskej oblasti Čitagong,
- India – konflikty v Džammú a Kašmíre, v strednej Indii (vzbura naxalitov) a na severovýchode Indie,
- Mjanmarsko/Barma – Kačjinský konflikt a kríza v Rakhine,
- Kolumbijská kríza – obyvateľstvo zasiahnuté vnútorným ozbrojeným konfliktom v Kolumbii a kolumbijskí utečenci v Ekvádore a vo Venezuele.

EÚ okrem toho poskytla humanitárnu pomoc na riešenie následkov týchto **prírodných katastrof**:

- záplavy/zosuvy pôdy v Bangladéši, Afganistane, Indii, Nepále, Keni, na Šalamúnových ostrovoch, v Bolívii, Paraguaji, na Svätom Vincente a Grenadínach, Svätej Lucii, Kaukaze, v Etiópii, južnej Afrike, Bosne a Hercegovine, Srbsku, Kazachstane a Tadžikistane,
- epidémie a mory v západnej Afrike, Kamerune, Nigérii, Južnom Sudáne, Čade, Konžskej demokratickej republike, Etiópii, Pobreží Slonoviny, Nigeri, Ugande, Afganistane, Bolívii, Haiti, Salvádore, Hondurase, Guatemale a Nikarague,
- lesné požiare v Čile,
- suchá v Haiti, Pakistane, na Srí Lanke, v Džibutsku, Etiópii, Keni a južnej Afrike,
- krutá zima v Arménsku,
- cyklóny, hurikány a tropické búrky/sopky na Filipínach, v Indonézii, Bangladéši, južnej Afrike, Karibiku a Ekvádore a
- zemetrasenia v Karibiku, Bangladéši, Haiti, Nikarague, Guatemale a na Kaukaze.

Komisia prijala dvojstupňovú stratégiu s cieľom reagovať na katastrofy:

- rýchla reakcia – poskytnutie humanitárnej pomoci a uľahčenie a koordinácia pomoci v oblasti civilnej ochrany a
- pripravenosť na katastrofy – identifikácia najzraniteľnejších geografických oblastí a skupín obyvateľstva, na ktoré sa vzťahujú osobitné programy pripravenosti na katastrofy. V roku 2014 EÚ pokračovala v podpore programov DIPECHO¹² zameraných na Afriku a Indický oceán, strednú Áziu a Kaukaz, juhovýchodnú Áziu a Strednú a Južnú Ameriku.

¹² DIPECHO je špecifický program zameraný na pripravenosť na katastrofy. Jeho cieľovou skupinou sú veľmi zraniteľné komunity v niektorých regiónoch sveta, ktoré sú najčastejšie postihované katastrofami.

Pripravenosť na katastrofy a odolnosť voči nim

Pri plánovaní EÚ sa uplatňuje hľadisko budovania odolnosti s cieľom maximalizovať pridanú hodnotu pomoci EÚ pre najzraniteľnejšie skupiny. To je dôležité, ak sa prostredníctvom humanitárnych zásahov má už od začiatku primerane riešiť dlhodobá obnova a rozvojové potreby. Stratégia Komisie predstavuje kombináciu **odolnosti, zníženia rizika katastrof a programov DIPECHO** s cieľom zvyšovať celkovú efektívnosť a vykonávať akčný plán na zvýšenie odolnosti. Intervencia programu DIPECHO je určená na rozvoj odolnosti v rámci humanitárnych opatrení a budovanie vnútroštátnych a miestnych kapacít.

Humanitárni a rozvojoví aktéri musia pracovať ruka v ruke s cieľom znižovať ničivé následky opakujúcich sa katastrof a zlepšovať vyhliadky na udržateľný rozvoj. EÚ vypracovala **rámec riadenia rizika katastrof**, čím sa podporuje celostný prístup k prírodným rizikám, ako aj k rizikám spôsobeným ľudskou činnosťou vo všetkých sektoroch. To zahŕňa hodnotenia rizika a plánovanie, zlepšenie zberu údajov a poznatkov, výmenu osvedčených postupov (napr. prostredníctvom INFORM¹³, partnerských preskúmaní), stanovenie minimálnych noriem pre predchádzanie katastrofám a budovanie odolnosti voči katastrofám začlenením riadenia rizika katastrof do iných politických oblastí vrátane prispôsobenia sa zmene klímy, súdržnosti, rozvoja, posudzovania vplyvov na životné prostredie, stratégie vnútornej bezpečnosti a iniciatív v oblasti výskumu, zdravotníctva, jadrovej bezpečnosti a poistenia.

EÚ podporuje zvyšovanie odolnosti a riadenie rizika katastrof na medzinárodných fórach, a to aj prostredníctvom stanovenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja. GR ECHO v roku 2014 intenzívne spolupracovalo s ďalšími útvarmi Komisie s cieľom vypracovať stanovisko EÚ a zohrávať vedúcu úlohu pri formovaní **Akčného rámca z Hjóga z roku 2015 na znížovanie rizika katastrof** (rámec na obdobie po roku 2015) v príprave na sendajský samit (marec 2015).

Z hodnotení vyplýva, že opatrenia na zníženie rizika katastrof financované GR ECHO umožnili miestnym spoločnostiam a inštitúciám lepšie sa pripraviť na prírodné katastrofy, zmierňovať ich následky a reagovať na ne, a tým pádom dosiahnuť vyššiu odolnosť a nižšiu zraniteľnosť. GR ECHO úzko spolupracuje s orgánmi členských štátov v oblasti civilnej ochrany s cieľom zlepšiť predchádzanie katastrofám, pripravenosť a reakciu na ne. Vzhľadom na zvýšenú frekvenciu a komplexný charakter katastrof v EÚ a na celom svete sa GR ECHO zameriava na posilnenie koordinácie a plánovania operácií EÚ v oblasti civilnej ochrany, pričom maximálne využíva dostupné odborné znalosti a zdroje a zabezpečuje úplnú komplementárnosť s humanitárnou pomocou EÚ. Zároveň s členskými štátmi vyvíja účinné politiky prevencie a pripravenosti v snahe dosiahnuť rovnováhu medzi vnútroštátnou zodpovednosťou a európskou solidaritou.

V rámci medzinárodného humanitárneho systému zohrávala EÚ kľúčovú úlohu pri povzbudzovaní iných krajín a regiónov, aby zvýšili svoj prínos k humanitárnej pripravenosti a reakcii. Týka sa to aj spolupráce s rozvíjajúcimi sa ekonomikami s cieľom účinnejšie mobilizovať zdroje na humanitárne opatrenia a reakcie na katastrofy.

Iniciatíva EÚ „Deti mieru“

Deti patria medzi najzraniteľnejšie obeť humanitárnych kríz, ochrana detí a vzdelávanie v núdzových situáciách však patria medzi formy humanitárnych činností, ktoré priťahujú najmenej finančných prostriedkov. Vzdelávanie si vyžaduje dlhodobý prístup, ktorý nemožno úplne zabezpečiť prostredníctvom humanitárnej pomoci, a preto útvary Komisie (najmä GR ECHO a GR DEVCO) v roku 2014 naďalej rozvíjali svoju úzku politickú spoluprácu v oblasti vzdelávania v núdzových situáciách. Stanovila sa koordinácia na úrovni EÚ a aktívne sa podporovala komplementárnosť a synergia medzi iniciatívami EÚ Deti mieru a inými finančnými nástrojmi EÚ, najmä na rozvoj a krízové riadenie (vrátane

¹³ Index riadenia rizika

globálneho partnerstva v oblasti vzdelávania). V roku 2014 sa v rámci iniciatívy Deti mieru poskytla 155 000 deťom pomoc vo výške 6,7 mil. EUR.

Odkaz na ďalšie nástroje EÚ

V rámci programu na **zvyšovanie odolnosti** sa podporujú nové prístupy spájania humanitárnej a rozvojovej pomoci na dosiahnutie vyššej účinnosti. Prostredníctvom spolupráce s cieľom analyzovať riziká a slabé stránky a stanoviť strategické priority mohli osoby riadiace humanitárnu pomoc a iné nástroje EÚ určiť konkrétne oblasti synergie a súdržnosti v mnohých kontextoch, vrátane týchto:

- Etiópia — GR ECHO a delegácia EÚ zaviedli program RESET, v ktorom sa v otázke odolnosti spája humanitárny a rozvojový prístup,
- Stredoafriická republika — novozriadený trustový fond EÚ sa zameriava na prepájanie pomoci, obnovy, rozvoja a odolnosti s príspevkami z Európskeho rozvojového fondu, nástroja rozvojovej spolupráce, GR ECHO a členských štátov. Činnosť trustového fondu EÚ dopĺňa intervencie v rámci nástroja stability,
- akčný program na podporu odolnosti — je financovaný z GR DEVCO v rámci nástroja rozvojovej spolupráce a zameriava sa na predchádzanie krízam a pokrízovú stratégiu reakcie, a to prostredníctvom príspevkov do programov bezpečnosti SafetyNet v súčinnosti s programami pomoci GR ECHO v príslušných krajinách.

Nástroje EU pre výskum a vývoj prispeli k prehĺbeniu znalostí o znižovaní rizika katastrof, civilnej ochrane a riešení kríz prostredníctvom širokej škály projektov zahŕňajúcich rôzne zúčastnené strany pôsobiace v oblasti výskumu, vytvárania politik a pri operáciách v terén (priemysel / MSP¹⁴, záchranári, jednotky civilnej ochrany, subjekty s rozhodovacími právomocami atď.). Najmä zo Siedmeho rámcového programu pre výskum a vývoj vrátane programu pre životné prostredie (nad ktorým vykonáva dohľad GR RTD) a z programu Bezpečné spoločnosti (nad ktorým vykonáva dohľad GR HOME) boli financované činnosti, ktoré podporujú politiky humanitárnej pomoci a civilnej ochrany a ktoré sa v súčasnosti realizujú v rámci programu Horizont 2020 v úzkej spolupráci s GR ECHO.

OPERÁCIE CIVILNEJ OCHRANY

Jedným z hlavných nástrojov EÚ pri poskytovaní pomoci v núdzových situáciách je **mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany**. Komisia (GR ECHO) podporuje a umožňuje spoluprácu medzi 34 štátmi v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany¹⁵ s cieľom zlepšiť predchádzanie prírodným a technologickým katastrofám alebo katastrofám spôsobeným ľudskou činnosťou v Európe a mimo nej, pripravenosť na ne a ochranu pred nimi.

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany bol v roku 2014 aktivovaný 30-krát, najmä v reakcii na žiadosti o pomoc, predbežné výstrahy a monitorovanie. Väčšina týchto aktivácií súvisela s prírodnými katastrofami, vrátane týchto:

- povodne v Bosne a Hercegovine, Srbsku a Chorvátsku,
- lesné požiare vo Švédsku a v Grécku,
- nepriaznivé poveternostné podmienky v Slovinsku a
- tropické cyklóny, zemetrasenia a cunami.

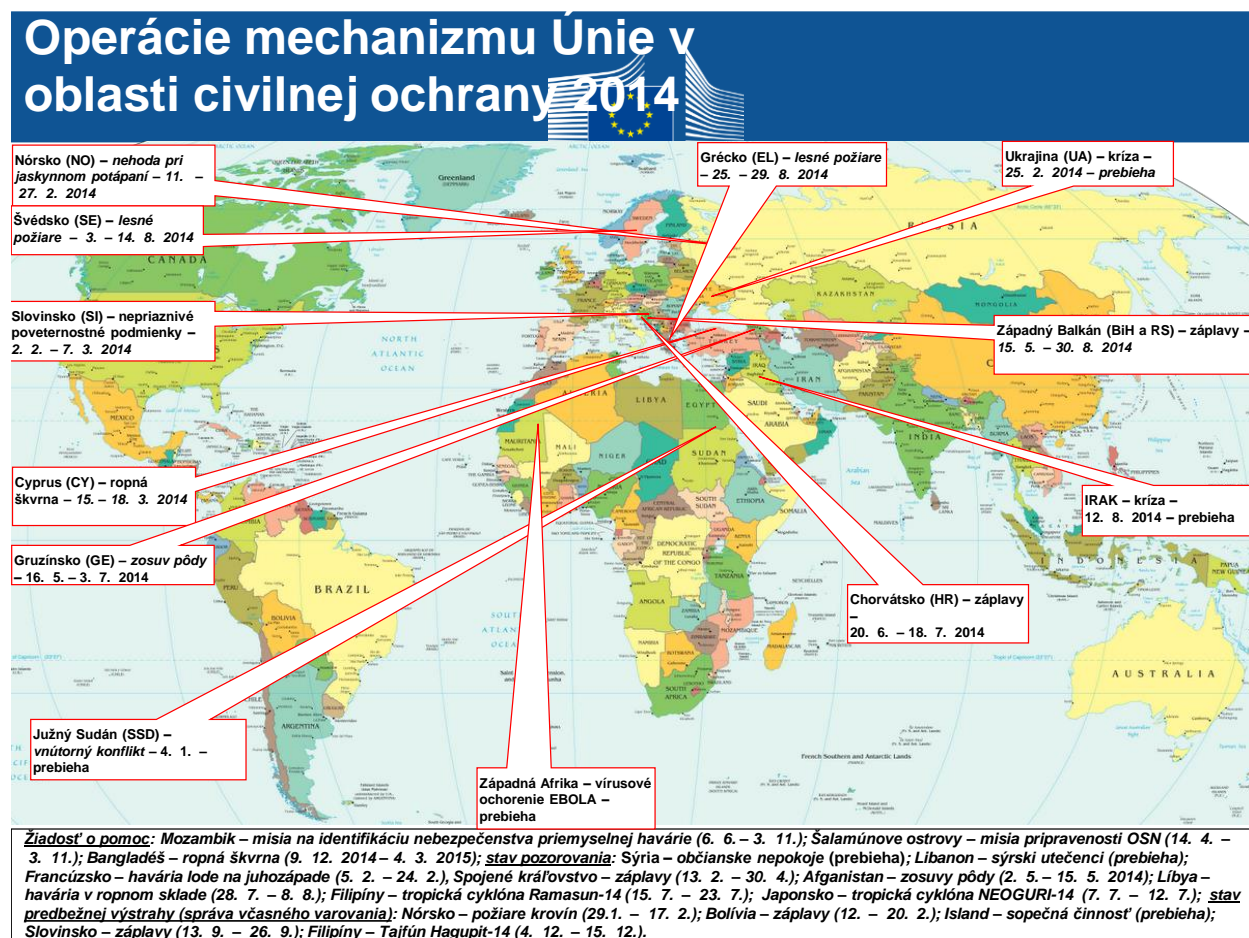
¹⁴ Malé a stredné podniky.

¹⁵ 28 členských štátov EÚ plus Island, Nórsko, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko, Čierna Hora a Srbsko. Turecko podpísalo dohody o oficiálnom vstupe do mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany.

Deväť aktivácií súviselo s katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou vrátane občianskych nepokojov alebo konfliktov a znečistenia mora alebo námorných nehôd (napr. v Nórsku a na Cypre).

Pomoc môže mať formu materiálnej pomoci, zariadení a príslušných tímov, ale môže zahŕňať aj vysielanie expertov, aby vykonávali posúdenia a uľahčovali koordináciu. Ak sa vyžaduje pomoc v krajine mimo EÚ, mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany sa opiera o vládne zdroje a obvykle pôsobí súčasne s pracovníkmi humanitárnej pomoci alebo im prenechá prácu. Jadrom prevádzky mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany je **Koordináčne centrum pre reakcie na núdzové situácie (ERCC)**, ktoré funguje nepretržite a na ktoré sa môžu so žiadosťou o pomoc obrátiť všetky členské štáty EÚ, ako aj krajiny mimo EÚ postihnuté katastrofou, ktorá je nad ich sily.

Európska rada potvrdila koordinačný mandát centra ERCC v roku 2014. Komisia na podporu operácií v teréne poskytla členským štátom EÚ a pridruženým užívateľom referenčné mapy, mapy s rozsahom škôd a mapy, na ktorých sú podľa stupnice zobrazené oblasti záujmu, pričom tieto mapy boli vytvorené pomocou **služby Copernicus** (GMES Initial Operations – Emergency Management Service, počítačové operácie služieb riadenia núdzových situácií), pre ktorú je centrum ERCC jediné miesto vstupu pre aktiváciu. Služba bola aktivovaná 50krát (z toho 26 aktivácií sa týkalo záplav, 3 lesných požiarov a 4 aktivácie sa týkali kríz súvisiacich s utečencami a osobami vysídlenými v rámci krajiny), pričom boli vytvorené mapy na základe informácií z družíc pre rôzne druhy katastrof, resp. kríz. Využívalo tiež analytickú a technickú podporu **Spoločného výskumného centra**, interného vedeckého útvaru Komisie (napr. prostredníctvom GDACS¹⁶).

¹⁶

GDACS – Global Disaster Alert and Coordination System (Globálny výstražný a koordinačný systém pre katastrofy),

V nových právnych predpisoch o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany sa kladie väčší dôraz na riadenie rizík, predchádzanie katastrofám a pripravenosť. V Mozambiku, na Šalamúnových ostrovoch a v Bangladéši prebehli misie zamerané na pripravenosť/životné prostredie spoločne s útvarmi UNOCHA/UNEP¹⁷. Mnoho krajín v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany ponúklo pomoc Južnému Sudánu, Ukrajine a Iraku na podporu úsilia národných vlád a/alebo medzinárodných organizácií pri riešení zhoršujúcej sa humanitárnej situácie. V každom prípade bola zabezpečená **komplementárnosť humanitárnej pomoci a civilnej ochrany**.

Krajiny v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, GR ECHO a jeho partneri vyvinuli značné úsilie s cieľom reagovať na **epidémiu vírusu Ebola v západnej Afrike**. Centrum ERCC zohrávalo od začiatku ústrednú úlohu pri koordinácii reakcie EÚ, najmä organizovaním pravidelných koordináčnych stretnutí od začiatku leta 2014 – ešte predtým, ako Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) vyhlásila vypuknutie choroby za „núdzový prípad v oblasti verejného zdravia medzinárodného významu“. Bola zriadená pracovná skupina na boj proti ebrole, v ktorej sa združujú všetky príslušné útvary Komisie (ústredie a oblasti), Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), delegácie EÚ v postihnutých krajinách, rôzne orgány OSN a humanitárni partneri Komisie s cieľom zabezpečiť neustálu výmenu informácií medzi všetkými zúčastnenými stranami. Európska rada v októbri vymenovala komisára Stylianidesa za koordinátora reakcie EÚ na ebolu s cieľom posilniť európsku reakciu.

Popri koordinácii reakcie pôsobí ERCC ako operačné centrum, ktoré k žiadostiam o pomoc prideluje zodpovedajúce ponuky pomoci a zohráva významnú úlohu pri uľahčovaní logistiky a dopravy. Po tom, ako sa v auguste na žiadosť WHO aktivoval mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany, 14 krajín v rámci mechanizmu poskytlo materiálnu pomoc a odborné poznatky prostredníctvom mechanizmu a deväť poskytlo dvojstrannú pomoc. EÚ koordinovala a spolufinancovala prepravné operácie, ako napríklad dve spiatocné plavby holandského námorného plavidla s 10 000 tonami darovaných prostriedkov na pomoc z celej Európy. Centrum ERCC podporovalo vyše 100 nákladných letov do postihnutých krajín. Krajiny v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany predložili do konca roka žiadosti o spolufinancovanie prepravy vo výške viac ako 8 mil. EUR. V rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany boli vyslaní štyria experti na podporu misií tímu OSN pre posudzovanie katastrof a koordináciu (UNDAC) v Libérii, Ghane a Mali. Napokon je nemenej dôležité poznamenať, že Komisia vytvorila systém zdravotníckeho odsunu EÚ pre medzinárodných zdravotníckych pracovníkov, ktorý riadilo centrum ERCC. Bol úspešne aktivovaný pri viacerých príležitostiach a zabezpečil sa ním zdravotnícky odsun medzinárodných humanitárnych pracovníkov do dobre vybavených nemocníc v Európe.

Srbsko a Bosnu a Hercegovinu v máji zasiahli najhoršie povodne storočia. Centrum ERCC ihneď reagovalo na žiadosti o pomoc aktivovaním mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a 23 členských štátov poskytlo podporu vo forme záchranných člnov a vrtuľníkov, vysokokapacitných čerpadiel a zariadení na čistenie vody, takže išlo o doteraz najväčšiu operáciu civilnej ochrany tohto druhu v Európe. Tímy EÚ priamo zachránili viac ako 1 700 ľudí. Okamžitú reakciu civilnej ochrany doplnila humanitárna pomoc vo výške 3 mil. EUR na pomoc najzraniteľnejším skupinám v oboch krajinách. Humanitárnu pomoc dostalo pol milióna ľudí postihnutých katastrofou.

ARETE 2014 bolo úspešné cvičenie, ktoré bolo zamerané na koordináciu medzi útvarmi a posilnenie pripravenosti EÚ na katastrofy a ktoré v Belgicku usporiadali GR ECHO a GR HOME. Cvičenie ARETE 2014 bolo simuláciou situácie zahŕňajúcej komplexnú chemickú a teroristickú hrozbu vrátane zobrať rukojemníkov. Bol to prvý príklad značne typického

¹⁷ UNOCHA: Úrad OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí,
UNEP: Program OSN pre životné prostredie.

a vizuálne kvalitného modelovania zásahu civilnej ochrany a orgánov presadzovanie práva na miestnej a regionálnej úrovni a úrovni EÚ.

FINANČNÉ A ĽUDSKÉ ZDROJE

Celkový rozpočet GR ECHO bol nižší než v roku 2012 a 2013, pokiaľ ide o viazané rozpočtové prostriedky, a to v dôsledku platobných obmedzení podľa okruhu 4 (Globálna Európa) a rozpočtu EÚ ako celku. Tým sa obmedzili možnosti zvyšovania rozpočtu na humanitárnu pomoc v roku 2014.

Zároveň **bolo plnenie rozpočtu (z hľadiska platobných rozpočtových prostriedkov) doteraz najvyššie**. GR ECHO dostalo v decembri dodatočnú dotáciu vo výške 346 miliónov EUR v platobných rozpočtových prostriedkoch na humanitárnu pomoc (256 mil. EUR z opravného rozpočtu, 30 mil. EUR z EAR¹⁸ a 60 mil. EUR prerozdelením z iných oblastí politiky). Táto suma sa použila na nesplatené platby predbežného financovania pre mimovládne organizácie (MVO) a medzinárodné organizácie, nové zmluvy na krízu v Sýrii a Iraku a konečné platby súvisiace s ukončenými operáciami.

Pred poskytnutím dotácie na konci roka 2014 bola zaznamenaná nedostatočná úroveň platobných rozpočtových prostriedkov, ktorá sa prejavila v druhom polroku 2013. V súlade so zásadou riadneho finančného hospodárenia a s cieľom zabezpečiť prevádzkovú kontinuitu požiadal povoluujúci úradník vymenovaný delegovaním o posilnenie rozpočtu a uplatnil konzervatívne opatrenia na zníženie rizika vyčerpania platieb pred letnou prestávkou. To zahŕňalo zníženie sadzby predbežného financovania a vykonávanie celosvetového rozhodnutia Komisie z roku 2014 v dvoch fázach. Tieto zmierňujúce opatrenia spôsobili značné prevádzkové a administratívne problémy pre realizačných partnerov GR ECHO.

Zvýšenie počtu pretrvávajúcich kríz súvisiacich s konfliktmi a prírodnými katastrofami znamená, že GR ECHO potrebuje čo najmenej vyčlenených finančných prostriedkov, aby malo väčšiu flexibilitu pri riadení svojich operácií. Je tiež hlavným dôvodom na **zvýšenie účinnosti a efektívnosti operácií a nájdenie inovatívnych možností financovania**.

GR ECHO v priebehu roka 2014 využilo ďalšie nové možnosti financovania v rámci finančného nariadenia 2012¹⁹. Podľa článku 21 ods. 2 písm. b)²⁰ vo väčšej miere využívalo vonkajšie pripísané príjmy týmto spôsobom:

- Rakúsko v júli prispelo sumou 250 000 EUR na iniciatívu Deti mieru,
- v novembri bola uzavretá dohoda o príspevku s ministerstvom Spojeného kráľovstva pre medzinárodný rozvoj vo výške 107,5 miliónov GBP (približne 134 miliónov EUR) na činnosti v oblasti Sahelu počas trojročného obdobia,
- v rámci trojstrannej spolupráce medzi útvarom ECHO, vládou Pobrežia Slonoviny a francúzskou agentúrou pre rozvoj bolo v novembri približne 2,5 mil. EUR prevedených na prípravnú činnosť v súvislosti s ebolou v Pobreží Slonoviny a
- v decembri bola s Rakúskom uzatvorená dohoda o príspevku vo výške 1 milióna EUR na činnosti týkajúce sa pripravenosti na ebolu v Burkine Faso.

Financovanie EÚ bolo poskytnuté týmto regiónom²¹:

¹⁸ Rezerva na núdzovú pomoc.

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. októbra 2012 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie (Ú. v. EÚ L 298, 26.10.2012, s. 1).

²⁰ Členské štáty EÚ a krajiny mimo EÚ vrátane ich verejných agentúr, subjektov alebo fyzických osôb môžu Komisii poskytnúť príjmy pripísané na určité projekty vonkajšej pomoci alebo programy, ktoré financuje Únia.

²¹ V prípade civilnej ochrany nie sú údaje v tabuľke rozdelené podľa krajiny/regiónu.

GR ECHO – PLNENIE ROZPOČTU NA ROK 2014 (viazané rozpočtové prostriedky, zaokrúhlené)

Región/krajina	v miliónoch EUR	%
Afrika	572	45 %
Sudán a Južný Sudán	143	
Stredná Afrika	77	
Veľké jazerá	56	
Africký roh	116	
Južná Afrika a Indický oceán	7	
Západná Afrika	174	
Blízky východ, Stredozemie a susedné krajiny EÚ	340	27 %
Blízky východ	315	
Stredozemie	12	
Susedné európske krajiny	14	
Ázia, Tichomorie	133	10 %
Stredná Ázia	8	
Juhozápadná Ázia	94	
Juhovýchodná Ázia a Tichomorie	31	
Stredná a Latinská Amerika, Karibská oblasť	48	4 %
Stredná a Latinská Amerika	24	
Karibská oblasť	24	
Katastrofy vo svete	38	3 %
Civilná ochrana	48	4 %
V rámci EÚ	29	
Mimo EÚ	19	
Dobrovoľníci pomoci EÚ	12	1 %
Doplňkové činnosti	82	6 %
Spolu	1 273	100 %

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa väčšina finančných prostriedkov EÚ (45 %) prideliť Afrike. Značná pomoc sa poskytla aj Blízkemu východu (Sýrii a susedným krajinám).

Približne 98 % rozpočtu na humanitárnu a civilnú ochranu na rok 2014 sa použilo na operačné činnosti a 2 % na administratívne a politické aspekty. Prevádzkový personál predstavuje 64 % ľudských zdrojov a zvyšok pôsobí v rámci administratívnej podpory a podpory politik.

GR ECHO zabezpečilo rýchle a účinné poskytovanie núdzovej pomoci EÚ s pomocou 328 zamestnancov v ústredí v Bruseli a prostredníctvom svojej rozsiahlej siete v teréne. S cieľom zlepšiť reakciu Komisie na katastrofy v krajinách mimo EÚ bolo v detašovaných pracoviskách GR ECHO k 31. decembru 2014 zamestnaných 156 medzinárodných humanitárnych expertov a 325 miestnych zamestnancov²².

Celosvetová sieť detašovaných pracovísk umožňuje aktuálne analýzy existujúcich a predpokladaných potrieb v danej krajine alebo regióne, pričom zabezpečuje primerané monitorovanie intervencie a uľahčuje koordináciu darcov na úrovni oblastí.

Dohoda o rámcovom partnerstve

EÚ ako **poskytovateľ humanitárnej pomoci** nevykonáva programy humanitárnej pomoci²³. Plní svoje poslanie financovaním humanitárnych opatrení prostredníctvom partnerských organizácií, ktoré podpísali rámcovú dohodu o partnerstve (RDP).

Rámcovou dohodou o partnerstve (RDP) sa v roku 2014 zaviedol súbor zjednodušujúcich opatrení, ktorého cieľom je zvýšiť účinnosť a využívanie zdrojov. Výsledkom je, že:

- postup kandidatúry na partnerskú krajinu bol zjednodušený, pričom sa radikálne skrátil čas potrebný na podpísanie RDP zo 7 – 10 mesiacov na 2 – 3 mesiace. Postup teraz zahŕňa stretnutie s kandidátom v štádiu konečného výberu s cieľom zabezpečiť presné, transparentné a efektívne vyhodnotenie a
- obsah „jednotného formulára“, ktorý používajú partnerské organizácie na predloženie návrhov projektov a na prevádzkové správy, možno upraviť podľa osobitostí jednotlivých partnerov a povahy krízy a
- „jednotný formulár“ bol štruktúrovaný tak, aby GR ECHO mohlo efektívnejšie získavať informácie potrebné na zlepšovanie svojej spôsobilosti podávania správ (napr. označenie pohlavia a veku, rozčlenené údaje o príjemcoch atď.) a aby sa ním zabezpečil súlad financovaných opatrení s prioritami a politikami GR ECHO a
- objem informácií, ktoré sa majú uviesť v „jednotnom formulári“, sa znížil a kódovací systém sa čo najviac zjednodušil.

Partnerské organizácie zahŕňajú širokú škálu profesijných organizácií (európske mimovládne organizácie, ako napr. Červený kríž a rôzne agentúry OSN)²⁴ a špecializovaných agentúr členských štátov. Rôznorodosť realizačných partnerov umožňuje EÚ pokryť narastajúci počet potrieb v rámci celého sveta, často v čoraz zložitejších situáciách. Granty a príspevky riadené Komisiou sa poskytujú na projekty vybrané na základe návrhov. Rozdelenie opatrení na rok 2014, pokiaľ ide o podpísané humanitárne dohody, bolo takéto:

- 48 % uskutočnili mimovládne organizácie (109 partnerov),
- 36 % uskutočnili agentúry OSN (15 partnerov),
- 14 % uskutočnili medzinárodné organizácie (3 partneri),
- 1 % opatrení bolo uskutočnených prostredníctvom priamej zmluvy s útvarom ECHO Flight²⁵ (1 partner) a
- 1 % na základe zmluvy s univerzitou zo siete NOHA (1 partner).

²² Pozri oznámenie Komisie *Posilnenie reakcie EÚ na katastrofy a krízy v tretích krajinách* [KOM(2005) 153].

²³ Vykonáva priamo jednu operáciu: letový program GR ECHO v Konžskej demokratickej republike a Keni, ktorého cieľom je poskytovať logistickú podporu v regióne, v ktorom sú často problémy s prístupom.

²⁴ Európske spoločenstvo a OSN podpísali osobitnú finančnú a administratívnu rámcovú dohodu (FAFA).

²⁵ Humanitárna letecká služba Komisie.

POLITIKA HUMANITÁRNEJ POMOCI A CIVILNEJ OCHRANY

V roku 2014 sa činnosti GR ECHO riadili zvýšeným počtom a intenzitou vzniknutých kríz. Na operačnej úrovni GR ECHO významne prispelo ku koordinovanému úsiliu medzinárodného spoločenstva v reakcii na rekordný počet súčasne sa vyskytujúcich veľkých kríz.

Na úrovni politiky sa dosiahol pokrok v niekoľkých **dôležitých iniciatívach**. Komisia a členské štáty vypracovali spoločné strategické pozície a ešte viac prispôbili svoju podporu súboru iniciatív „osvedčených postupov“, ako napríklad inovatívnych zlepšení pri poskytovaní humanitárnej pomoci na základe posúdených potrieb. Je to v súlade s **Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci**, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie ustanovených humanitárnych zásad a osvedčených postupov, ktoré sú základom humanitárnej pomoci EÚ vrátane ľudskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti, medzinárodného humanitárneho práva, ľudských práv a práv utečencov, ako aj zásad dobrého humanitárneho darčovstva.

Súdržnosť medzi humanitárnou a rozvojovou pomocou je prioritou inštitúcií EÚ a členských štátov, ktoré v tejto súvislosti podnikli v roku 2014 niekoľko iniciatív.

Komisia realizovala humanitárnu činnosť s cieľom zvýšiť šance na prežitie obyvateľstva postihnutého krízami a katastrofami. Tento cieľ sa dosiahol poskytovaním pomoci priamo postihnutým osobám, zlepšovaním podmienok zraniteľných spoločenstiev a **budovaním kapacít a odolnosti** voči katastrofám.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a znižujúce sa financovanie dostupné darcom je čoraz dôležitejšie, aby operačné činnosti a rozhodnutia o financovaní vychádzali zo spoľahlivých dôkazov a zabezpečovali **súdržnosť a komplementárnosť**. Komisia na tento účel prevzala iniciatívy počas svojho predsedníctva v skupine na podporu darcov útvaru UNOCHA (júl 2013 až jún 2014) s cieľom zefektívniť systém humanitárnej pomoci; výsledkom boli prípravy na **Svetový humanitárny samit** v roku 2016. Na konferencii partnerov GR ECHO, ktorá sa konala 25. – 26. novembra 2014 v Bruseli, Komisia viedla hĺbkové diskusie s členskými štátmi a partnermi s cieľom pripraviť výhľadové politické dokumenty na európske konzultácie, ktoré sa uskutočnili vo februári 2015 v Budapešti.

GR ECHO sa ako globálny darca snaží formovať a posilňovať globálnu humanitárnu reakciu prostredníctvom nových a inovačných prístupov v oblastiach, ako sú potravinárstvo, sanitácia, poskytovanie prístrešia, vzdelávanie a komunikácia, a rozvíjať inovatívne riešenia na monitorovanie katastrof a pripravenosť na ne. Dňa 15. januára 2014 sa experti z mimovládnych organizácií, členských štátov, zo súkromného sektora, z OSN, akademickej obce a iných útvarov Komisie stretli za **okrúhlym stolom, aby prediskutovali inovácie v oblasti humanitárnej pomoci a zvládania katastrof**. To bolo odrazovým mostíkom pre Komisiu, aby zvažila spôsoby rozvíjania lepšieho prepojenia vedy a politiky v oblasti riadenia rizika katastrof, najmä zlepšením využívania výsledkov výskumu a operačných výsledkov.

GR ECHO považuje účinnú **civilnú/vojenskú koordináciu** za nevyhnutnú pri podpore dodržiavania humanitárnych zásad a v roku 2014 výrazne posilnilo koordináciu s vojenským štáбом EÚ. Napríklad misia SBOP EÚ na zlepšenie celkovej bezpečnostnej situácie v Bangui (EUFOR CAR) sa začala vo februári 2014, ale GR ECHO bolo v systematickom kontakte so svojimi partnermi z ESVČ už od začiatku procesu plánovania. To bolo v súlade s komplexným prístupom EÚ ku konfliktom a krízam a zabezpečilo sa tak, že vojenský aktéri mali jasnú predstavu o humanitárnych otázkach a dodržiavali spôsob práce humanitárnej pomoci.

GR ECHO a GR DEVCO 28. apríla spoločne zorganizovali prvé **Fórum EÚ o zvyšovaní odolnosti**, na ktorom sa zúčastnili aj komisárka Georgieva a komisár Piebalgs a vyše 160

účastníkov z mnohých organizácií. Vo fóre sa poukázalo na veľké medzinárodné úsilie v oblasti zvyšovania odolnosti, potvrdila sa platnosť tematického prístupu politiky EÚ a poskytol sa užitočný návod, ako sa dá optimalizovať.

GR ECHO uverejnilo v roku 2014 nové konsolidované **Usmernenia k humanitárnej zdravotnej starostlivosti** ako súčasť série tematických politických dokumentov. V týchto usmerneniach sa poskytuje prehľad cieľov a zásad zdravotníckej starostlivosti financovanej GR ECHO, kritérií vstupu a výstupu a kľúčových faktorov pre starostlivosť a obsahujú špecializované časti zamerané na koordináciu a podporu humanitárnej zdravotnej starostlivosti.

GR ECHO a GR DEVCO v apríli predložili príslušným pracovným skupinám Rady spoločný **dokument o otázkach rozvoja a dlhotrvajúceho vysídlenia**, vrátane situácií týkajúcich sa utečencov, vysídlených osôb a navrátilcov, ako napríklad táborov a miest presídlenia a presunu v rámci hostiteľských spoločností. V dokumente bolo nastolených niekoľko otázok, ktoré viedli k začatiu konzultačného postupu. Jeho cieľom je preskúmať možnosti včasného zapojenia aktérov rozvoja v krízach vysídľovania s cieľom:

- zabrániť dlhotrvajúcemu vysídleniu alebo
- nájsť trvalé riešenia v existujúcich dlhotrvajúcich situáciách.

Neformálne konzultácie so zainteresovanými stranami (členskými štátmi, aktérmi rozvoja, medzinárodnými organizáciami, MVO atď.) stále prebiehajú.

Posilnená schopnosť reakcie existuje s cieľom zachraňovať životy účinnejším a efektívnejším spôsobom, a najmä:

- zvyšovať vplyv investícií,
- uľahčovať spoločný prístup darcov a
- poskytovať dlhodobejší rámec.

Z prostriedkov na posilnenú schopnosť reakcie sa financuje praktické testovanie a zavádzanie dôležitých humanitárnych nástrojov, akými sú integrovaná klasifikácia fáz potravinovej bezpečnosti, rýchle počítačové posúdenie viacerých zoskupení/sektorov, projekt posúdenia kapacít na koordinované posúdenie potrieb, tímy rýchlej reakcie a núdzové kapacity s cieľom umožniť zoskupeniam a nástrojom lepšie reagovať na závažné núdzové situácie.

Mnoho projektov financovaných z prostriedkov na posilnenú schopnosť reakcie bolo priamo alebo nepriamo zameraných na budovanie miestnych kapacít, udržateľnosť tejto kľúčovej činnosti však zostáva hlavnou výzvou v kontexte slabej miestnej správy a obmedzených zdrojov. Podpora poskytnutá systému globálnych zoskupení je kľúčovým úspechom financovania v rámci posilnenej schopnosti reakcie. Reakcia „úrovne 3“ na tajfún Haiyan, pri ktorej sa prvýkrát použila celá škála nástrojov transformačného programu IASC²⁶, bola oveľa rýchlejšia, spoľahlivejšia a komplexnejšia než pri predchádzajúcich katastrofách.

Vypuknutie eboly v západnej Afrike zdôraznilo nedostatky v rámci reakcie medzinárodného spoločenstva na vážne krízy verejného zdravia a zdôraznilo potrebu účinnejšieho „celosvetového zdravotníckeho zoskupenia“. GR ECHO sa pomocou financovania v rámci posilnenej schopnosti reakcie nedávno zapojilo do vykonávania nutných zlepšení v rámci zoskupenia, pričom uplatňovalo skúseností a poznatky získané pri spolupráci s ďalšími globálnymi zoskupeniami.

EÚ v roku 2014 zriadila Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc, **Dobrovoľníci pomoci EÚ**, aby občanom poskytla príležitosť zapojiť sa do humanitárnej

²⁶

Medziagentúrny stály výbor.

činnosti. Nariadenie týkajúce sa dobrovoľníkov pomoci bolo prijaté 3. apríla a po ňom nasledoval prvý ročný pracovný program na rok 2014. Ako sa uvádza v Lisabonskej zmluve, cieľom programu je posilniť kapacitu Únie na poskytovanie humanitárnej pomoci na základe potrieb, školiť budúcich lídrov v oblasti humanitárnej pomoci a zároveň umožniť mladým Európanom, aby preukázali svoju solidaritu s ľuďmi v núdzi. Je k dispozícii skúseným expertom na humanitárnu pomoc, ale aj mladým ľuďom, ktorí zvažujú kariéru v oblasti núdzovej pomoci. Poskytne 18 000 ľuďom príležitosť vykonávať dobrovoľnícku činnosť v rámci humanitárnych operácií na celom svete do roku 2020. Dôraz sa v súčasnosti kladie na prípravu vykonávacích predpisov súvisiacich s iniciatívou: na normy (bezpečnosti, riadenia dobrovoľníkov, pracovných podmienok atď.) v kombinácii s budúcim certifikačným mechanizmom pre vysielajúce a hostiteľské organizácie a na spoločný program odbornej prípravy pre všetky budúce iniciatívy Dobrovoľníci pomoci.

Po prijatí **právnych predpisov o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany** na konci roka 2013 bolo v prvej polovici roku 2014 zaznamenané intenzívne úsilie pri ich vykonávaní. Členské štáty sa dohodli o všetkých potrebných vykonávacích ustanoveniach vrátane pravidiel na fungovanie novej dobrovoľnej rezervy prostriedkov reakcie na katastrofy. Prvé začiatkové nastavenie rezervy bolo schválené a bude sa vykonávať v roku 2015 prostredníctvom viac ako 50 tímov a modulov civilnej ochrany a ďalších kapacít reakcie vrátane mestských pátracích a záchranných tímov, táborov a prístreší, moderných zdravotníckych zariadení, poľných nemocníc, prostriedkov MEDEVAC a mnohých ďalších kapacít.

GR ECHO pracovalo na:

- rámci na predchádzanie a pripravenosť poradných misií (nový nástroj, ktorý môže EÚ využiť s cieľom pomôcť krajinám žiadajúcim o pomoc v oblasti civilnej ochrany) a
- nových preventívnych aspektov právnych predpisov o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany vrátane diskusií s členskými štátmi o nových usmerneniach Komisie o posudzovaní spôsobilosti na riadenie rizík a o novom európskom programe partnerských hodnotení.

Komisia začala uplatňovať jednotnejší **globálny dosah na strategických partnerov** vrátane Číny, Japonska a ASEAN. Užšie spolupracuje s Japonskom na rámci z Hjóga na obdobie po roku 2015. Prebieha spolupráca a výmena politík so sekretariátom združenia ASEAN posilňujú sa operatívne kontakty s koordinačným centrom združenia ASEAN pre humanitárnu pomoc na zvládanie katastrof (centrum AHA).

Postihnuté krajiny môžu požiadať o pomoc v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany vrátane pomoci z dobrovoľnej rezervy alebo prostredníctvom útvaru UNOCHA alebo iných medzinárodných organizácií ako IOM²⁷.

V roku 2014 sa v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany:

- posilnila spolupráca medzi zúčastnenými štátmi,
- riešili nedostatky vo vnútroštátnych kapacitách reakcie,
- zameriavalo na uplatňovanie prístupu spojeného s predchádzaním katastrofám,
- poskytlo jedno kontaktné miesto, kde sa koordinovalo úsilie na úrovni EÚ a
- zvýšil profil EÚ vyjadrením solidarity s krajinami postihnutými veľkými katastrofami.

GR ECHO intenzívne spolupracovalo s ďalšími útvarmi Komisie s cieľom vypracovať pozíciu EÚ a zohrávať vedúcu úlohu pri vytváraní **rámca z Hjóga na obdobie po roku 2015** pri príprave na sendajský samit. Svoje návrhy týkajúce sa rámca z Hjóga na obdobie po roku

²⁷

Medzinárodná organizácia pre migráciu.

2015 uviedlo v oznámení Komisie s názvom *Riadenie rizík v záujme dosiahnutia odolnosti*²⁸, na základe ktorého Rada 5. júna prijala svoje závery.

Dňa 24. júna Rada prijala rozhodnutie²⁹ o pravidlách a postupoch na vykonávanie „**doložky o solidarite**“. Ak je členský štát postihnutý prírodnou katastrofou alebo katastrofou spôsobenou ľudskou činnosťou alebo sa stane obeťou teroristického útoku, Únia a členské štáty musia v zmysle zmluvy spoločne konať v duchu solidarity, aby mu pomohli. Vykonávacími pravidlami sa ustanovuje mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany ako jeden z kľúčových nástrojov, ktorý sa bude pravdepodobne mobilizovať vo väčšine prípadov, keď sa uplatňuje doložka. Centrum ERCC ako nepretržitý ústredný kontaktný bod na úrovni EÚ pre členské štáty aj iné zúčastnené strany bude tiež zohrávať kľúčovú úlohu pri všetkých krízach, ktoré vyvolajú uplatňovanie doložky. Okrem toho uľahčí aj tvorbu správ o „integrovanej situačnej informovanosti a analýze“ na podporu politického rozhodovania v Rade v rámci opatrení „integrovanej politickej reakcie na krízu“, ktoré sa začnú automaticky uplatnením doložky o solidarite alebo v prípadoch „nezávislých“ aktivácií integrovanej politickej reakcie na krízu.

ZÁVER

Na celom svete pokračujú ozbrojené konflikty a útoky na civilistov, pričom prírodné katastrofy sa vyskytujú čoraz častejšie a sú čoraz intenzívnejšie. Pri zmene klímy bude tento trend naďalej pokračovať. Tento neustály nárast počtu trpiacich ľudí si vyžaduje účinnejšie humanitárne opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby sa pomoc dostala v správnom čase tým, ktorí ju najviac potrebujú, ale aj nájdenie spôsobov, ako s menšími prostriedkami urobiť viac.

V priebehu roku 2014 EÚ účinným spôsobom reagovala na narastajúcu potrebu núdzových reakcií a pomoci na celom svete. S menej ako 1 % celkového rozpočtu EÚ, čo predstavuje o niečo viac ako 2 eurá na jedného občana EÚ ročne, sa prostredníctvom humanitárnej pomoci EÚ každoročne poskytuje približne 120 miliónom obetí konfliktov a katastrof okamžitá pomoc, podpora a ochrana. EÚ reagovala na všetky hlavné núdzové situácie (vrátane situácií v Sýrii, Iraku, Stredoafrickej republike, Južnom Sudáne a na východnej Ukrajine a epidémie eboly v západnej Afrike) a potvrdila svoju pozíciu najväčšieho poskytovateľa humanitárnej pomoci na svete.

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany umožňuje rýchlejšie a efektívnejšie reakcie na veľké katastrofy v EÚ a mimo nej založené na rýchlom a účinnom nasadení núdzovej pomoci EÚ. Významný pokrok sa dosiahol prijatím nových právnych predpisov týkajúcich sa mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, na základe ktorých sa výrazne zlepšila spolupráca medzi členskými štátmi pri reakcii na katastrofy.

Epidémia eboly zdôraznila význam koordinácie humanitárnej pomoci a operácií civilnej ochrany a potreby úzkej spolupráce medzi Komisiou, inými aktérmi EÚ, členskými štátmi a ostatnými medzinárodnými subjektmi. Koordinovanejšia reakcia a zlepšená prevencia a pripravenosť zachraňujú životy a zabezpečujú, aby pomoc napĺňala najnaliehavejšie potreby postihnutých osôb.

DODATOČNÉ INFORMÁCIE A ZDROJE

Všeobecné informácie o GR ECHO: <http://ec.europa.eu/echo/en>

Prehľady o geografii/politike jednotlivých krajín:

²⁸ COM(2014) 216 final.

²⁹ Rozhodnutie Rady 2014/415/EÚ z 24. júna 2014 o podrobnostiach vykonávania doložky o solidarite Úniou (Ú. v. EÚ L 192, 1.7.2014, s. 53).

http://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/annual_report/2014/ECHO_AR2014_Annex1_GEOFiches.pdf#view=fit

http://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/annual_report/2014/ECHO_AR2014_Annex2_PolicyFiches.pdf#view=fit

Finančné informácie o činnosti Komisie v oblasti humanitárnej pomoci a civilnej ochrany v roku 2014: http://ec.europa.eu/echo/funding-evaluations/funding-for-humanitarian-aid_en

Prevádzkové informácie z predchádzajúcich rokov:
http://ec.europa.eu/echo/about/annual_reports_en.htm.